

Bełżec – Muzeum i Miejsce Pamięci

Historia

W Bełżcu, niewielkiej miejscowości w południowo-wschodniej Polsce, niedaleko Zamościa, istniał w latach 1941-1943 nazistowski obóz zagłady. Do budowy obozu przystąpiono w listopadzie 1941 r. w ramach tzw. Akcji „Reinhardt” [pod tym kryptonimem krył się plan eksterminacji żydowskiej ludności Generalnego Gubernatorstwa]. Pierwsze dwa transporty przybyły do Bełżca 17 marca 1942 r. ze Lwowa i z Lublina.

Załoga obozu składała się z 20-30 esesmanów oraz grupy byłych jeńców radzieckich. W późniejszym okresie do obsługi ośrodka zagłady ściągnięto również Ukraińców pochodzących z Galicji Wschodniej. Oprócz tego przy obsłudze obozu, segregacji dobytku pomordowanych oraz grzebaniu zwłok zatrudnionych było stale 700-1000 więźniów-Żydów.

Z rampy kolejowej transporty kierowano bezpośrednio na śmierć. Bełżec był pierwszym obozem zagłady, w którym nazisci użyli do uśmiercania ludzi stacjonarnych komór gazowych. Zwłoki pomordowanych grzebano w dołach. Nie prowadzono ewidencji ofiar. Zrabowane mienie wysyłano do Rzeszy.

W grudniu 1942 r. wstrzymano transporty do Bełżca. SS starało się zatrzeć wszelkie ślady zbrodni, zwłoki ekshumowano i spalono, zabudowania rozebrano, teren obozu zaorano i obsadzono drzewami. Do pracy tej SS zatrudniła żydowskich więźniów. W czerwcu 1943 r. obóz został całkowicie zlikwidowany.

Obóz pochłonął **około 500 tys.** istnień ludzkich. Jego ofiarą padli przede wszystkim Żydzi z Lubelszczyzny, Małopolski oraz z Galicji Wschodniej [z gett we Lwowie, Lublinie i Krakowie]. Ginęli tam również Żydzi niemieccy, austriaccy, czescy oraz słowaccy, deportowani wcześniej do gett na terenie Polski. Ponadto w obozie zgładzono kilkuset Romów. Wiadomo tylko o dwóch osobach, które przeżyły obóz.

Lektury:

Akcja Reinhardt. Zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie, red. D. Libionka, Warszawa 2004.

„Aktion Reinhardt”: Der Völkermord an den Juden im Generalgouvernement 1941-1944, hg. B. Musiał, Osnabrück 2004.

Y. Arad, Bełżec, Sobibor, Treblinka. The Operation Reinhard Death Camps, Bloomington and Indianapolis 1987.

Encyclopedia of the Holocaust, ed. I. Gutman, New York – London 1990.

R. Reder, Bełżec, Kraków 1999 [wyd. 2].

Warto również polecić następujące strony internetowe:

www.belzec.eu/articles.php?acid=76

www.ushmm.org

www.deathcamps.org

Zofia Wóycicka

Pamięć

Miejsce to pozostawało długo zapomniane, dopiero w 1963 r. stanął tam pierwszy skromny monument. W 2004 r., staraniem American Jewish Committee oraz Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa, w Bełżcu udostępniono nowe, bardzo interesujące założenie memorialne. Kompleks składa się z pomnika upamiętniającego ofiary oraz z muzeum. Wystawa muzealna w przystępny, a przy tym bardzo ciekawy sposób, za pomocą zdjęć, makiety, znalezionych na terenie obozu przedmiotów oraz relacji świadków opowiada historię obozu zagłady. Wstęp jest bezpłatny. Istnieje możliwość odpłatnego skorzystania z usług przewodników oprowadzających w języku polskim lub angielskim.

Zofia Wóycicka

Informacje praktyczne

Bełżec – Muzeum i Miejsce Pamięci

Mauzoleum-Miejsce Pamięci w Bełżcu. Oddział Państwowego Muzeum na Majdanku; na terenie Miejsca Pamięci w Bełżcu. Wystawę historyczną mogą zwiedzać osoby, które ukończyły 14 lat. Dojazd: Bełżec leży przy drodze nr 17 ok. 8 km na południe od Tomaszowa Lubelskiego. Dojazd koleją: rozkłady jazdy na www.pkp.pl. Do Bełżca najlepiej dojechać pociągiem z Lublina lub bezpośrednio z Warszawy. Muzeum i Miejsce Pamięci znajdują się w odległości 10 minut marszu od stacji kolejowej. Trzeba iść wzdłuż szosy i torów kolejowych.

ul. Ofiar obozu 4 22-670 Bełżec

tel. +48 84 665 25 10

faks: +48 84 665 25 11

<http://www.belzec.eu/>

e-mail: muzeum@belzec.eu

Czynne: Teren Pomnika: od 1 kwietnia do 31 października: codziennie 9-18; od 2 listopada do 31 marca: codziennie 9-16

Wystawa i muzeum: od 1 kwietnia do 31 października codziennie 9-17; od 2 listopada do 31 marca codziennie 9-16. Teren

byłego obozu zagłady w Bełżcu udostępniany jest zwiedzającym przez cały rok, z wyjątkiem dnia żydowskiego święta Jom Kipur. Stała wystawa muzealna „Bełżec – obóz zagłady” udostępniana jest zwiedzającym codziennie oprócz poniedziałków oraz następujących świąt państwowych i religijnych: 1 i 6 stycznia, Świąt Wielkanocnych, Jom Kipur, 1 i 3 maja, pierwszego dnia Zielonych Świątek, Bożego Ciała, 15 sierpnia, 1 i 11 listopada, 25 i 26 grudnia.

Wstęp: bezpłatny; punkt informacyjny przy wejściu do muzeum. Opłata za przewodnika (grupa do 30 osób, czas trwania około 1,5 godziny): • w języku polskim – 75 zł • w języku angielskim – 150 zł Opłata za przewodnika (grupa do 10 osób, czas trwania około 1,5 godziny): • w języku polskim – 50 zł • w języku angielskim – 100 zł Opłata za zajęcia edukacyjne: lekcje muzealne, (grupy do 30 osób, czas trwania do 5 godzin) – 80 zł jednodniowe pobyty studyjne, (grupy do 30 osób, czas trwania do 5 godzin) – 100 zł kilkudniowe warsztaty historyczne i seminaria edukacyjne – 250 zł W przypadku zajęć prowadzonych w językach obcych opłata jest podwyższana jest o 100%